

# Wymagania edukacyjne. Klasa 7

| Nr    |                                               | Temat                                                                                                                                                                                                                                | Wymagania                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                |
|-------|-----------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|       |                                               |                                                                                                                                                                                                                                      | ocena dopuszczająca                                                                                                                                                                                                                                                                          | ocena dostateczna                                                                                                                                                                                                                                                                              | ocena dobra                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | ocena bardzo dobra                                                                                                                                                                                                             |
| Uczeń |                                               |                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                |
| 1. 1. | Położenie geograficzne Polski                 | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ wskazuje położenie Polski na mapie</li><li>▶ nazywa i wskazuje na mapie wybrane krainy geograficzne w Polsce</li></ul>                                                                       | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ określa położenie Polski na tle Europy</li><li>▶ wskazuje na mapie kilkanaście krań geograficznych w Polsce</li></ul>                                                                                                                                | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ odczytuje współrzędne geograficzne dowolnych miejsc w Polsce</li></ul>                                                                                                                                                                                 | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ nazywa i wskazuje na mapie wody wewnętrzne Polski</li><li>▶ oblicza rozciągłość południkową i równoleżnikową Polski</li></ul>                                                                                                                                                                           | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ ocenia korzyści i zagrożenia wynikające z położenia Polski</li><li>▶ porównuje rozciągłość południkową i równoleżnikową Polski i Europy oraz ich konsekwencje</li></ul>                |
| 1. 2. | Czynniki kształtujące klimat Polski           | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ nazywa strefę oświe-<br/>tlenia Ziemi,<br/>w której leży Polska</li><li>▶ podaje przy-<br/>kłady czynników<br/>klimatowców<br/>wyjaśnia wpływ<br/>wybranego czynnika<br/>na klimat</li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ wyjaśnia wpływ sze-<br/>rokości geograficznej<br/>i wysokości nad po-<br/>ziomem morza na kli-<br/>mat Polski</li></ul>                                                                                                                              | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ wyjaśnia wpływ<br/>Morza Bałtyckiego<br/>i układu form rzeźby<br/>terenu na klimat</li><li>▶ podaje przyczyny wy-<br/>stępowania w Polsce<br/>klimatu przejściowego<br/>między morskim<br/>a kontynentalnym</li></ul>                                  | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ nazywa masy powie-<br/>trza kształtujące po-<br/>godę i klimat w Polsce</li><li>▶ określa wpływ ośro-<br/>dów barycznych i mas<br/>powietrza na pogodę<br/>i klimat w Polsce</li></ul>                                                                                                                  | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ porównuje i ocenia<br/>rolę poszczególnych<br/>czynników w kształto-<br/>waniu klimatu Polski</li></ul>                                                                                |
| 1. 3. | Zróżnicowanie warunków klimatycznych w Polsce | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ odróżnia klimat<br/>od pogody</li><li>▶ na podstawie map<br/>odczytuje wartości<br/>temperatury i opadów<br/>w różnych regionach<br/>Polski</li></ul>                                        | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ na podstawie map<br/>porównuje warunki<br/>klimatyczne w róż-<br/>nych regionach Polski</li><li>▶ podaje pełną nazwę<br/>strefy klimatycznej<br/>i typu klimatu panują-<br/>cego w Polsce</li><li>▶ odczytuje wartości<br/>z klimatogramów</li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ podaje niektóre cechy<br/>klimatu Polski</li><li>▶ wyjaśnia pojęcie<br/>okresu wegetacyjnego</li><li>▶ wyjaśnia powstawa-<br/>nie opadów oro-<br/>graficznych i cienia<br/>opadowego</li><li>▶ podaje nazwy sześciu<br/>termicznych pór roku</li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ na podstawie map<br/>opisuje zróżnico-<br/>wanie przestrzenne<br/>temperatury, opadów<br/>i długości okresu we-<br/>getacyjnego w Polsce</li><li>▶ wymienia i wyjaśnia<br/>cechy klimatu Polski</li><li>▶ porównuje warunki<br/>klimatyczne różnych<br/>miejsc na podstawie<br/>klimatogramów</li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ wykazuje związek<br/>pomiędzy czynnikami<br/>klimatowców<br/>a cechami klimatu<br/>Polski</li><li>▶ prognozuje poten-<br/>cjalne skutki zmian<br/>klimatycznych<br/>w Polsce</li></ul> |

| Nr    | Temat                                            | Wymagania                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                               |
|-------|--------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|       |                                                  | ocena dopuszczająca                                                                                                                                                                                            | ocena dostateczna                                                                                                                                                                                                                                         | ocena dobra                                                                                                                                                                                                                                                   | ocena bardzo dobra                                                                                                                                                                                                                      | ocena celująca                                                                                                                                                                                                                                                |
| Uczeń |                                                  |                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                               |
| I. 4. | Wpływ zmienności pogody na działalność człowieka | <ul style="list-style-type: none"><li>wymienia składniki pogody</li><li>na podstawie własnych doświadczeń opisuje zagrożenia wynikające ze zjawisk atmosferycznych</li></ul>                                   | <ul style="list-style-type: none"><li>wyjaśnia przyczyny zmienności pogody w Polsce</li><li>opisuje właściwe zachowanie podczas występowania ekstremalnych zjawisk atmosferycznych</li></ul>                                                              | <ul style="list-style-type: none"><li>opisuje stany pogodowe wynikające z napływu różnych mas powietrza</li><li>omawia wpływ pogody na działanie rolnictwa, transportu i turystyki</li></ul>                                                                  | <ul style="list-style-type: none"><li>na podstawie danych udowadnia zmienność stanów pogodowych w różnych latach</li><li>wykazuje związek pomiędzy zmianami klimatu a występowaniem ekstremalnych zjawisk pogodowych w Polsce</li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>uwzględnia różne punkty widzenia w ocenie wpływu danych warunków pogodowych na działalność człowieka</li></ul>                                                                                                          |
| I. 5. | Góry w Polsce i w Europie                        | <ul style="list-style-type: none"><li>wskazuje na mapie Karpaty i Sudety</li><li>wyjaśnia, czym jest orogeneza i jak orogenezy przyczynił się do powstania gór w Polsce</li></ul>                              | <ul style="list-style-type: none"><li>podaje nazwy orogenezy</li><li>wyjaśnia pojęcie erozji</li><li>wskazuje na mapie przynajmniej pięć tańców górskich w Europie należących do Alpów</li></ul>                                                          | <ul style="list-style-type: none"><li>odróżnia zewnętrzne i wewnętrzne procesy rzeźbotwórcze</li><li>podaje przykłady zewnętrznych i wewnętrznych procesów rzeźbotwórczych</li></ul>                                                                          | <ul style="list-style-type: none"><li>wyjaśnia powstawanie gór fałdowych i zrębowych</li><li>podaje dowody na to, że orogeneza alpejska nie została jeszcze zakończona</li></ul>                                                        | <ul style="list-style-type: none"><li>wskazuje różnicę pomiędzy górotworem Sudetów a górami</li><li>na podstawie mapy opisuje położenie Polski na tle jednostek tektonicznych Europy</li></ul>                                                                |
| I. 6. | Wpływ zlodowaceń na rzeźbę Polski i Europy       | <ul style="list-style-type: none"><li>wyjaśnia, jak powstaje lodowiec</li><li>wskazuje obszary występowania krajobrazu polodowcowego w Polsce</li><li>wymienia kilka cech krajobrazu młodozłocistego</li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>rozpoznaje na ilustracji i na mapie typowe jeziora rynnowe i morenowe</li><li>podaje cechy jezior morenowych i rynnowych</li><li>w przybliżeniu określa czas ostatniego zlodowacenia na ziemiach polskich</li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>opisuje przebieg procesów erozji i akumulacji lodowcowej</li><li>wyjaśnia proces powstawania form polodowcowych (moreny czołowej, sandru i pradolina) oraz utworów polodowcowych (gliny i głazów narzutowych)</li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>wskazuje na mapie przebieg granicy ostatniego zlodowacenia</li><li>odróżnia krajobraz młodo i starozłocisty</li><li>podaje przyczyny zaniku form polodowcowych na wyżynach</li></ul>              | <ul style="list-style-type: none"><li>wskazuje związek pomiędzy przebiegiem granic zlodowacenia a obszarami występowania krajobrazów staro i młodozłocistych</li><li>wyjaśnia układ przestrzenny form polodowcowych: morena czołowa-sandr-pradolina</li></ul> |

| Nr                    | Temat                                       | Wymagania                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                       |
|-----------------------|---------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                       |                                             | ocena dopuszczająca                                                                                                                                                                                                                   | ocena dostateczna                                                                                                                                                                                   | ocena dobra                                                                                                                                                                                                                                                                               | ocena bardzo dobra                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                       |
|                       |                                             | Uczeń                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                       |
| 1. 7.                 | <b>Surowce mineralne Polski</b>             | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ podaje kilka przykładów surowców mineralnych występujących w Polsce</li><li>▶ podaje przykłady zastosowania wybranych surowców metalicznych, skalnych, chemicznych i energetycznych</li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ klasyfikuje surowce mineralne występujące w Polsce do czterech podstawowych grup: skalne, chemiczne, energetyczne i metaliczne</li></ul>                    | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ wskazuje obszary występowania i eksploatacji wybranych surowców mineralnych w Polsce</li><li>▶ wyjaśnia różnicę między kopalinami a surowcami mineralnymi</li></ul>                                                                               | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ podaje przykłady surowców, których produkcja zapewnia Polsce samowystarczalność</li><li>▶ ocenia wpływ dostępności i wykorzystania wybranych surowców mineralnych na życie ludzi i gospodarkę</li></ul>                                                               | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ opisuje powstawanie wybranych surowców mineralnych</li><li>▶ ocenia konsekwencje uzależnienia Polski od importu surowców energetycznych</li></ul>                             |
| Podsumowanie działu I |                                             |                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                       |
| II. 1.                | <b>Rzeki w Polsce i Europie</b>             | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ wyjaśnia pojęcia: rzeka główna, dopływ, system rzeczny, dorzecze, zlewisko</li><li>▶ wskazuje na mapie Wisłę i Odrę oraz podaje nazwy wybranych dopływów tych rzek</li></ul>                  | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ charakteryzuje wybrane walory przyrodnicze Wisły i Odry</li><li>▶ uzasadnia konieczność ochrony rzek i ich dorzeczy</li></ul>                               | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ określa znaczenie gospodarce Odry</li><li>▶ proponuje metody ochrony rzek i ich dorzeczy</li></ul>                                                                                                                                                | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ porównuje reżim rzek w Polsce z reżimami rzek na południu Europy</li><li>▶ wyjaśnia, na czym polega regulacja rzek</li></ul>                                                                                                                                          | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ ocenia sposoby gospodarstwa wykorzystania Wisły i Odry na mapie Polski</li><li>▶ wskazuje i nazywa kilkanaście rzek</li></ul>                                                 |
| II. 2.                | <b>Powodzie i ochrona przeciwpowodziowa</b> | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ wyjaśnia, czym jest powódź</li><li>▶ podaje przykłady przyczyn występowania powodzi</li><li>▶ wymienia kilka metod ochrony przeciwpowodziowej</li></ul>                                       | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ odróżnia powódź od wezbrania</li><li>▶ na podstawie map, danych liczbowych i innych materiałów źródłowych podaje konsekwencje wystąpienia powodzi</li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ uzasadnia stosowanie kilku wybranych metod ochrony przeciwpowodziowej</li><li>▶ wykazuje związek pomiędzy deforestacją a zagrożeniem powodziowym</li><li>▶ określa wpływ sztucznych zbiorników wodnych na występowanie i skutki powodzi</li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ klasyfikuje i wyjaśnia przyczyny naturalne i antropogeniczne powodzi</li><li>▶ analizuje i porównuje konsekwencje stosowania różnych metod ochrony przeciwpowodziowej</li><li>▶ określa wpływ zabudowy obszarów zalewowych na występowanie i skutki powodzi</li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ dokonuje oceny zagrożeń powodziowych występujących na wybranym obszarze</li><li>▶ proponuje i uzasadnia dobór metod ochrony przeciwpowodziowej na wybranym obszarze</li></ul> |

Autorzy: Arkadiusz Głowacz, Maria Adamczewska, Barbara Dzieciot-Kurczoba

| Nr     | Temat           | Wymagania                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                              |
|--------|-----------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|        |                 | ocena dopuszczająca                                                                                                                                                                                                           | ocena dostateczna                                                                                                                                                                                                                       | ocena dobra                                                                                                                                                                                                                                    | ocena bardzo dobra                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                              |
|        |                 | Uczeń                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                              |
| II. 3. | Morze Bałtyckie | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ wskazuje Morze Bałtyckie na mapie</li><li>▶ wymienia podstawowe cechy Morza Bałtyckiego</li><li>▶ nazywa państwa leżące nad Bałtykiem</li></ul>                                       | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ podaje przykłady organizmów wodnych i słodkowodnych zamieszkujących Morze Bałtyckie</li><li>▶ porównuje Morze Bałtyckie z innymi morzami</li></ul>                                              | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ wyjaśnia przyczyny niskiego zasolenia Morza Bałtyckiego</li><li>▶ prezentuje przykłady wpływu działalności człowieka na Morze Bałtyckie</li></ul>                                                      | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ opisuje i wyjaśnia zróżnicowanie zasolenia Morza Bałtyckiego</li><li>▶ wskazuje na mapie i nazywa: Cieśninę Duńską, Kattegat, Bałtyk Władczy</li><li>▶ ocenia różne metody ochrony Morza Bałtyckiego i jego zasobów</li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ nazywa i wskazuje na mapie Głębie Landort</li><li>▶ wyjaśnia genezę niskich i wysokich wybrzeży Bałtyku</li><li>▶ opisuje genezę Bałtyku, w tym epizody, kiedy Bałtyk był jeziorem</li></ul>         |
| II. 4. | Gleby w Polsce  | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ wymienia czynniki glebotwórcze</li><li>▶ podaje przykłady typów genetycznych gleb występujących w Polsce</li></ul>                                                                    | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ opisuje etapy powstawania gleby</li><li>▶ wyjaśnia rolę wody i organizmów w powstawaniu gleby</li><li>▶ wskazuje typy genetyczne gleb, które są najbardziej rozpowszechnione w Polsce</li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ wyjaśnia wpływ rodzaju skały macierzystej na typ gleby (czarnoziemny, gleby brunatne, gleby biellicowe, rędziny)</li><li>▶ wykazuje związek pomiędzy stosunkami wodnymi a typem gleby (mady)</li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ wskazuje na mapie (wybrane) obszary występowania gleb biellicowych, gleb brunatnych i płowych, rędzin, czarnoziemów i mad</li><li>▶ ocenia przydatność rolniczą różnych typów gleb</li></ul>                                  | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ rozpoznaje typ gleby na podstawie profilu glebowego (dotyczy gleb biellicowych, gleb brunatnych i płowych, rędzin, czarnoziemów i mad)</li><li>▶ nazywa główne poziomy na profilu glebowym</li></ul> |
| II. 5. | Lasy w Polsce   | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ opisuje własnymi słowami różne funkcje lasu</li><li>▶ podaje przykłady gospodarczego wykorzystania lasu</li><li>▶ podaje przykłady społecznych i ekologicznych funkcji lasy</li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ na podstawie mapy podaje nazwy województw o najwyższym i najniższym wskaźniku lesistości</li><li>▶ na podstawie danych opisuje zmiany wskaźnika lesistości w Polsce</li></ul>                   | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ rozróżnia rodzaje lasów w Polsce (na podstawie filmu, ilustracji lub w terenie)</li><li>▶ wyjaśnia rolę lasu w zachowaniu bioróżnorodności i regulowaniu stosunków wodnych</li></ul>                   | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ opisuje i wyjaśnia zróżnicowanie przestrzenne wskaźnika lesistości w Polsce</li><li>▶ opisuje skład gatunkowy lasów w Polsce</li><li>▶ podaje przyczyny degradacji lasów</li></ul>                                            | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ proponuje sposoby zrównoważonego gospodarowania zasobami leśnymi</li><li>▶ charakteryzuje zbiorowiska leśne (typy lasu), takie jak: grąd, bór, ols, łęg</li></ul>                                    |

|                        |                                                | Wymagania                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                         |
|------------------------|------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Nr                     | Temat                                          | ocena dopuszczająca                                                                                                                                                                                                            | ocena dostateczna                                                                                                                                                                                            | ocena dobra                                                                                                                                                                                                                                                                       | ocena bardzo dobra                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | ocena celująca                                                                                                                                                                                                                          |
|                        |                                                | Uczeń                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                         |
| II. 6.                 | Dziedzictwo przyrodnicze Polski i jego ochrona | <ul style="list-style-type: none"><li>wymienia przykłady form ochrony przyrody stosowanych w Polsce</li><li>docenia wartość dziedzictwa przyrodniczego Polski</li></ul>                                                        | <ul style="list-style-type: none"><li>wskazuje na mapie wybrane parki narodowe w Polsce</li><li>opisuje walory przyrodnicze wybranych parków narodowych</li></ul>                                            | <ul style="list-style-type: none"><li>wskazuje na mapie większość parków narodowych w Polsce</li><li>w oparciu o przykłady opisuje różnorodność parków narodowych w Polsce</li><li>podaje przykłady rezerwatów przyrody</li></ul>                                                 | <ul style="list-style-type: none"><li>charakteryzuje i porównuje różne formy ochrony przyrody stosowane w Polsce</li><li>podaje przykłady obiektów przyrodniczych w Polsce, które są wpisane na listę światowego dziedzictwa UNESCO</li></ul>                                                                          | <ul style="list-style-type: none"><li>wskazuje na mapie wszystkie parki narodowe w Polsce</li><li>klasyfikuje parki narodowe zgodnie z przyjętymi kryteriami</li></ul>                                                                  |
| Podsumowanie działu II |                                                |                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                         |
| III. 1.                | Podział administracyjny i sąsiedzi Polski      | <ul style="list-style-type: none"><li>wskazuje na mapie i nazywa województwo, w którym mieszka</li><li>nazywa i wskazuje na mapie kraje sąsiadujące z Polską</li></ul>                                                         | <ul style="list-style-type: none"><li>wskazuje na mapie i nazywa kilka województw wraz z ich stolicami</li><li>wskazuje na mapie przebieg granic Polski z poszczególnymi sąsiadami</li></ul>                 | <ul style="list-style-type: none"><li>wyjaśnia, na czym polega trójstopniowy podział administracyjny</li><li>wskazuje na mapie i nazywa większość województw wraz z ich stolicami</li></ul>                                                                                       | <ul style="list-style-type: none"><li>podaje nazwy wszystkich województw i ich stolic oraz wskazuje je na mapie</li><li>porównuje zadania i kompetencje jednostek samorządu terytorialnego na różnych szczeblach</li></ul>                                                                                             | <ul style="list-style-type: none"><li>wyjaśnia przestanki stojące za przyjętym w Polsce podziałem administracyjnym</li></ul>                                                                                                            |
| III. 2.                | Rozmieszczenie ludności w Polsce               | <ul style="list-style-type: none"><li>podaje przykłady czynników rozmieszczenia ludności w Polsce</li><li>wyjaśnia, czym jest gęstość zaludnienia na podstawie mapy</li><li>opisuje rozmieszczenie ludności w Polsce</li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>rozdziela czynniki przyrodnicze i poza przyrodnicze rozmieszczenia ludności w Polsce</li><li>wskazuje regiony o najwyższej i najniższej gęstości zaludnienia</li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>określa wpływ wysokości nad poziomem morza, układu sieci rzecznej, występowania surowców mineralnych, rozwoju miast i przemysłu na rozmieszczenie ludności w Polsce</li><li>podaje wartość średniej gęstości zaludnienia w Polsce</li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>szczegółowo wyjaśnia przestrzenne zróżnicowanie gęstości zaludnienia w Polsce</li><li>porównuje średnią gęstość zaludnienia w Polsce i innych krajach europejskich</li><li>na podstawie mapy porównuje rozmieszczenie ludności w Polsce i wybranym krajach europejskim</li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>ocenia znaczenie poszczególnych czynników rozmieszczenia ludności w różnych regionach Polski</li><li>porównuje trendy zmian gęstości zaludnienia w Polsce i innych krajach europejskich</li></ul> |

| Nr      | Temat                                     | Wymagania                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                     |
|---------|-------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|         |                                           | Uczeń                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                     |
|         |                                           | ocena dopuszczająca                                                                                                                                                                                                                           | ocena dostateczna                                                                                                                                                                                      | ocena dobra                                                                                                                                                                                                                                     | ocena bardzo dobra                                                                                                                                                                                                                                                | ocena celująca                                                                                                                                                                                                                                                      |
| III. 3. | Zmiany liczby ludności                    | <ul style="list-style-type: none"><li>wyjaśnia znaczenie pojęć: przyrost naturalny, saldo migracji i przyrost rzeczywisty</li><li>podaje przykłady czynników wpływających na wielkość współczynnika urodzeń i zgonów</li></ul>                | <ul style="list-style-type: none"><li>określa przyczyny spadającej dzietności w Polsce i Europie</li><li>na podstawie mapy opisuje przestrzenne zróżnicowanie przyrostu naturalnego w Polsce</li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>porównuje zmiany liczby ludności w Polsce i Europie</li><li>oblicza przyrost naturalny Polski i wybranej jednostki administracyjnej</li></ul>                                                             | <ul style="list-style-type: none"><li>wyjaśnia zależność pomiędzy starzeniem się ludności a wzrostem współczynnika zgonów</li><li>opisuje skutki starzenia się ludności Polski</li></ul>                                                                          | <ul style="list-style-type: none"><li>prognozuje przyszłe zmiany liczby ludności w Polsce, biorąc pod uwagę czynniki społeczne, demograficzne, gospodarcze i polityczne</li><li>opisuje zmiany salda migracji w Polsce w ostatnich kilkudziesięciu latach</li></ul> |
| III. 4. | Struktura płci i wieku ludności           | <ul style="list-style-type: none"><li>odczytuje wartości z piramidy demograficznej</li><li>na podstawie danych opisuje zmiany współczynnika urodzeń i zgonów oraz przyrostu naturalnego w Polsce w ostatnich kilkudziesięciu latach</li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>opisuje kształt z piramidy demograficznej</li><li>na podstawie piramidy demograficznej opisuje strukturę ludności w Polsce</li></ul>                             | <ul style="list-style-type: none"><li>interpretuje kształt piramidy demograficznej</li><li>wyjaśnia, czym są wyż i niż demograficzny</li><li>wyjaśnia różnice w strukturze demograficznej ludności Polski w różnych grupach wiekowych</li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>porównuje strukturę wieku różnych państw na podstawie piramid demograficznych</li><li>podaje przyczyny występowania w Polsce kolejnych wyżów i niżów demograficznych</li></ul>                                              | <ul style="list-style-type: none"><li>identyfikuje związki pomiędzy przestymi trendami demograficznymi a kształtem piramidy demograficznej</li><li>ocenia wyzwania demograficzne stojące przed Polską i Europą, będące skutkiem starzenia się ludności</li></ul>    |
| III. 5. | Przyczyny i skutki migracji zagranicznych | <ul style="list-style-type: none"><li>wyjaśnia, czym jest migracja</li><li>podaje przyczyny migracji zagranicznych</li><li>odczytuje z mapy nazwy krajów zamieszkałych przez skupiska polskiej diaspory</li></ul>                             | <ul style="list-style-type: none"><li>podaje przykłady migracji wewnętrznych i zagranicznych</li><li>odróżnia imigrację od emigracji</li></ul>                                                         | <ul style="list-style-type: none"><li>podaje przykłady przyrodniczych, społecznych i ekonomicznych przyczyn migracji</li><li>na podstawie danych opisuje wielkość współczesnych migracji z i do Polski</li></ul>                                | <ul style="list-style-type: none"><li>opisuje rozmieszczenie polskiej diaspory na świecie</li><li>podaje przykłady pozytywnych i negatywnych skutków migracji w Polsce i Europie</li><li>podaje rzeczowe argumenty w dyskusji na temat skutków migracji</li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>ocenia pozytywne i negatywne skutki emigracji z Polski i powstania polskiej diaspory na świecie</li><li>przyjmuje różne punkty widzenia w ocenie skutków imigracji do Polski i emigracji z Polski</li></ul>                   |

| Nr                      | Temat                               | Wymagania                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                     |
|-------------------------|-------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                         |                                     | ocena dopuszczająca                                                                                                                                                                                                                          | ocena dostateczna                                                                                                                                                                                                                                                    | ocena dobra                                                                                                                                                                                                                                                                                      | ocena bardzo dobra                                                                                                                                                                                                                   | ocena celująca                                                                                                                                                                                                                                      |
|                         |                                     | Uczeń                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                     |
| III. 6.                 | Kulturowe zróżnicowanie mieszkańców | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ wymienia cechy struktury narodowościowej ludności w Polsce</li><li>▶ podaje przykłady mniejszości narodowych mieszkających w Polsce</li><li>▶ opisuje strukturę wyznaniową ludności Polski</li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ na podstawie mapy opisuje zróżnicowanie struktury wyznaniowej w Europie</li><li>▶ dokonuje krótkiej charakterystyki wybranych religii wyznawanych w Polsce i Europie</li></ul>                                               | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ wyjaśnia różnicę pomiędzy narodowością i obywatelstwem</li><li>▶ opisuje zmiany w strukturze narodowościowej Polski po II wojnie światowej</li></ul>                                                                                                     | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ wyjaśnia przyczyny różnic pomiędzy strukturami narodowościowymi Polski i wybranych krajów europejskich</li><li>▶ podaje przykłady mniejszości etnicznych mieszkających w Polsce</li></ul>    | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ prezentuje aktualnie zachodzące zmiany struktury narodowościowej i wyznaniowej ludności Polski</li><li>▶ wyjaśnia różnicę pomiędzy mniejszością narodową i etniczną</li></ul>                               |
| Podsumowanie działu III |                                     |                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                     |
| IV. 1.                  | Struktura zatrudnienia ludności     | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ podaje nazwy trzech głównych sektorów gospodarki</li><li>▶ na podstawie danych porównuje strukturę wykształcenia Polski i innych krajów</li></ul>                                                    | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ układa sektory gospodarki Polski w porządku rosnącym pod względem wielkości zatrudnienia</li><li>▶ wykazuje się świadomością związku występującego pomiędzy poziomem wykształcenia a możliwością znalezienia pracy</li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ omawia strukturę zatrudnienia ludności w poszczególnych sektorach gospodarki w Polsce</li><li>▶ wyjaśnia przyczyny zmian struktury wykształcenia ludności w Polsce</li><li>▶ wyjaśnia przyczyny zmian struktury zatrudnienia ludności w Polsce</li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ podaje wartości liczbowe opisujące strukturę zatrudnienia ludności w Polsce</li><li>▶ na podstawie własnej wiedzy porównuje strukturę zatrudnienia ludności Polski i innych krajów</li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ ocenia potencjał rozwojowy Polski przez pryzmat zmian w strukturze wykształcenia ludności</li><li>▶ prognozuje przyszłe zmiany struktury wykształcenia i zatrudnienia ludności w Polsce i Europie</li></ul> |

| Nr     | Temat                                                              | Wymagania                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                            |
|--------|--------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|        |                                                                    | Uczeń                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                            |
|        |                                                                    | ocena dopuszczająca                                                                                                                                                                                                                                                     | ocena dostateczna                                                                                                                                                                                                                                        | ocena dobra                                                                                                                                                                                                                        | ocena bardzo dobra                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | ocena celująca                                                                                                                                                                                                                                             |
| IV. 2. | Wpływ zmian politycznych i gospodarczych na strukturę zatrudnienia | <ul style="list-style-type: none"><li>wyjaśnia, czym jest bezrobocie</li><li>na podstawie mapy opisuje zróżnicowanie poziomu bezrobocia w Polsce</li><li>podaje wybrane przy- czyny i skutki wystę- powania bezrobocia</li></ul>                                        | <ul style="list-style-type: none"><li>na podstawie źródeł opisuje przemiany rynku pracy na przy- kładzie wybranych miast w Polsce</li><li>porównuje wielkość bezrobocia w Polsce i w innych krajach</li></ul>                                            | <ul style="list-style-type: none"><li>wyjaśnia przyczyny zmian w strukturze zatrudnienia w wybra- nych miastach zacho- dzące po transforma- cji gospodarczej</li><li>określa warunki uzna- nia danej osoby za bezrobotną</li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>samodzielnie wyszu- kuje informacje na te- mat aktualnych zmian poziomu bezrobocia</li><li>wyjaśnia przyczyny i skutki wzrostu znaczenia sektora usługowego w Polsce</li><li>na podstawie materia- łów określa wpływ pandemii Covid 19 na rynek pracy w Pol- sce i Europie</li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>uwzględniając prze- miany demograficzne zachodzące w Polsce, prognozuje przyszłe zmiany w poziomie bezrobocia</li><li>ocenia skuteczność działań podejmowa- nych w celu zmniejszenia bezrobocia</li></ul>            |
| IV. 3. | Urbanizacja w Polsce i Europie                                     | <ul style="list-style-type: none"><li>wyjaśnia własnymi słowami, czym jest urbanizacja</li><li>na podstawie mapy opisuje zróżnicowanie wskaźnika urbanizacji w Polsce</li><li>na podstawie wy- kresu porównuje liczbę mieszkańców największych miast w Polsce</li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>podaje przykładowe aspekty urbanizacji</li><li>na podstawie wykresu porównuje zmiany wskaźnika urbanizacji w Polsce i w innych krajach</li><li>na podstawie mapy opisuje rozmieszcze- nie miast w Polsce</li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>rozróżnia poszczególne aspekty urbanizacji: formalny, demograficzny, spo- łeczny, przestrzenny, ekonomiczny</li></ul>                                                                        | <ul style="list-style-type: none"><li>wykazuje związki pomiędzy różnymi aspektami urbanizacji</li><li>rozróżnia aglomera- cje monocentryczną i konurbację</li><li>podaje nazwy województw o naj- wyższym i najniższym wskaźniku urbanizacji</li></ul>                                                                      | <ul style="list-style-type: none"><li>na podstawie własnej wiedzy porównuje zmiany i poziom wskaźnika urbanizacji w Polsce i w innych krajach</li><li>podaje warunki, jakie musi spełniać wieś w Polsce, aby wystą- pić o nadanie statusu miasta</li></ul> |
| IV. 4. | Czynniki rozwoju miast w Polsce                                    | <ul style="list-style-type: none"><li>podaje przykłady cech miast decydują- cych o ich rozwoju</li><li>podaje przykłady funkcji pełnionych przez jednostki osadnicze</li></ul>                                                                                          | <ul style="list-style-type: none"><li>przyporządkowuje główne czynniki roz- woju do największych miast w Polsce</li></ul>                                                                                                                                | <ul style="list-style-type: none"><li>wyjaśnia wpływ nie- których funkcji miast w Polsce na ich rozwój</li></ul>                                                                                                                   | <ul style="list-style-type: none"><li>na wybranych przykładach omawia czynniki rozwoju miast w Polsce</li><li>porównuje czynniki decydujące o rozwoju różnych miast</li></ul>                                                                                                                                              | <ul style="list-style-type: none"><li>na przykładach określa zmiany funkcji miast w Polsce</li><li>określa współczesne kierunki rozwoju miast w Polsce</li></ul>                                                                                           |

| Nr                     | Temat                                           | Wymagania                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                    |
|------------------------|-------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                        |                                                 | ocena dopuszczająca                                                                                                                                                                                                                                                                                     | ocena dostateczna                                                                                                                                                                                                                                                                         | ocena dobra                                                                                                                                                                                                                                                                   | ocena bardzo dobra                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | ocena celująca                                                                                                                                                                                                                     |
|                        |                                                 | Uczeń                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                    |
| IV. 5.                 | Zmiany w strefach podmiejskich – suburbanizacja | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ podaje cechy środowiska geograficznego i opisuje warunki życia w centrum dużego miasta i w strefie podmiejskiej</li><li>▶ wymienia kilka przyczyn przenoszenia się mieszkańców do strefy podmiejskiej</li></ul>                                                 | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ na podstawie map, fotografii oraz danych liczbowych wskazuje zmiany zachodzące w wybranej strefie podmiejskiej</li><li>▶ wymienia przykłady nowych kierunków działalności gospodarczej i zagospodarowania terenu w strefie podmiejskiej</li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ na podstawie materiałów opisuje i wyjaśnia kierunki migracji między peryferiami regionu, strefą podmiejską i miastem</li><li>▶ wyjaśnia przyczyny przenoszenia niektórych działalności gospodarczych do strefy podmiejskiej</li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ identyfikuje i wyjaśnia zmiany w zakresie użytkowania i zagospodarowania terenu oraz stylu zabudowy na wybranych przykładach</li><li>▶ opisuje i wyjaśnia zmiany demograficzne zachodzące w strefach podmiejskich</li><li>▶ podaje własną definicję pojęcia suburbanizacja</li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ dokonuje krytycznej oceny zmian środowiska geograficznego w strefach podmiejskich dużych miast</li><li>▶ prognozuje przyszłe kierunki rozwoju stref podmiejskich</li></ul>                 |
| IV. 6.                 | Wpływ migracji na strukturę demograficzną wsi   | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ wyjaśnia pojęcie migracji ze wsi do miast</li><li>▶ podaje przykładowe przyczyny przenoszenia się mieszkańców wsi do miast</li><li>▶ odczytuje dane z piramidy demograficznej</li><li>▶ wyjaśnia pojęcie salda migracji w odniesieniu do wybranej wsi</li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ na podstawie mapy opisuje zróżnicowanie salda migracji w gminach lub powiatach w Polsce</li><li>▶ na podstawie piramidy demograficznej charakteryzuje strukturę płci i wieku ludności wybranej wsi lub gminy wiejskiej</li></ul>                  | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ podaje przykłady skutków społecznych i gospodarczych migracji ze wsi do miast</li><li>▶ wyjaśnia przyczyny zwiększonego odsetka mężczyzn w strukturze ludności niektórych wsi</li></ul>                                               | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ udowadnia wpływ migracji na strukturę wieku i zmiany w zaludnieniu na obszarach wiejskich na przykładach wybranych gmin</li><li>▶ wyjaśnia wpływ restrukturyzacji PGR-ów na zmiany gospodarcze i demograficzne wybranych wsi</li></ul>                                               | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ porównuje przyczyny i skutki migracji ze wsi do miast oraz migracji z miast do stref podmiejskich</li><li>▶ proponuje sposoby zapobiegania negatywnym skutkom wydłużania się wsi</li></ul> |
| Podsumowanie działu IV |                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                    |

| Nr    | Temat                                  | Wymagania                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                    |
|-------|----------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|       |                                        | ocena dopuszczająca                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | ocena dostateczna                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | ocena dobra                                                                                                                                                                                                        | ocena bardzo dobra                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | ocena celująca                                                                                                                                                                                                                                     |
|       |                                        | Uczeń                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                    |
| V. 1. | Czynniki rozwoju rolnictwa             | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ podaje przykłady przyrodniczych i pozaprzyrodniczych czynników rozwoju rolnictwa</li><li>▶ na podstawie wykresu opisuje strukturę gleb w Polsce ze względu na ich przydatność dla rolnictwa</li><li>▶ wskazuje elementy klimatu i ukształtowania powierzchni Polski sprzyjające rozwojowi rolnictwa</li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ na podstawie mapy opisuje rozmieszczenie obszarów o najbardziej sprzyjających warunkach dla rozwoju rolnictwa w Polsce</li><li>▶ na podstawie danych lub wykresu porównuje wielkość gospodarstw rolnych w Polsce i w innych krajach</li><li>▶ wymienia przykłady działań mających na celu poprawę wydajności rolnictwa w Polsce</li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ wyjaśnia wpływ wielkości gospodarstwa na możliwości zwiększenia wydajności produkcji rolnej</li><li>▶ ocenia warunki przyrodnicze dla rozwoju rolnictwa w Polsce</li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ ocenia warunki pozaprzyrodnicze dla rozwoju rolnictwa w Polsce</li><li>▶ porównuje zużycie nawozów sztucznych i środków ochrony roślin w Polsce i w innych krajach</li><li>▶ wyjaśnia wpływ wieku i wykształcenia rolników na proces unowocześniania produkcji rolnej w Polsce</li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ dokonuje całościowej oceny warunków dla rozwoju rolnictwa w poszczególnych regionach Polski</li><li>▶ podaje nazwy regionów w Polsce o najbardziej sprzyjających warunkach dla rozwoju rolnictwa</li></ul> |
| V. 2. | Uprawa roślin i chów zwierząt w Polsce | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ podaje przykłady roślin uprawianych w Polsce</li><li>▶ podaje przykłady zwierząt, których chów prowadzi się w Polsce</li><li>▶ podaje przykłady wpływu warunków przyrodniczych na kierunki produkcji rolnej</li></ul>                                                                                         | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ na podstawie diagramu opisuje strukturę zasiewów w Polsce</li><li>▶ podaje przykłady wykorzystania głównych produktów rolnych wytwarzanych w Polsce</li></ul>                                                                                                                                                                             | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ na podstawie map opisuje rozmieszczenie poszczególnych upraw, chowu bydła i trzody chlewnej w Polsce</li><li>▶ rozpoznaje główne rośliny uprawiane w Polsce</li></ul>      | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ wykazuje związek między zróżnicowaniem warunków przyrodniczych rozwoju rolnictwa w różnych regionach Polski a specjalizacją poszczególnych regionów w zakresie produkcji roślinnej i zwierzęcej</li></ul>                                                                                | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ na podstawie własnej wiedzy opisuje rozmieszczenie upraw i chowu zwierząt w Polsce</li><li>▶ określa wymagania środowiskowe roślin uprawianych w Polsce</li></ul>                                          |

| Nr                    |                                          | Temat                                                                                                                                                                                                                                                             | Wymagania                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                      |                |
|-----------------------|------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------|
|                       |                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                   | ocena dopuszczająca                                                                                                                                                                                                                                  | ocena dostateczna                                                                                                                                                                                                                                         | ocena dobra                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | ocena bardzo dobra                                                                                                                                                                                                                                   | ocena celująca |
|                       |                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                      |                |
| Uczeń                 |                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                      |                |
| V. 3.                 | Warunki rozwoju gospodarki energetycznej | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ podaje przykłady odnawialnych i nieodnawialnych surowców energetycznych wykorzystywanych w Polsce</li><li>▶ wymienia wady i zalety węgla kamiennego i brunatnego jako surowców energetycznych</li></ul>                   | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ na podstawie materiałów podaje przykłady związków warunków naturalnych z kierunkami rozwoju energetyki</li><li>▶ dokonuje podziału czynników rozwoju energetyki na przyrodnicze i pozaprzyrodnicze</li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ na wybranych przykładach uzasadnia rozwój energetyki opartej na odnawialnych źródłach energii w Polsce</li><li>▶ wyjaśnia związek pomiędzy warunkami pozaprzyrodniczymi a kierunkami rozwoju energetyki</li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ określa warunki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze sprzyjające lub ograniczające produkcję energii ze źródeł nieodnawialnych i odnawialnych w województwie łódzkim i pomorskim</li><li>▶ wyjaśnia, na czym polega transformacja energetyczna, którą przechodzi Polska i inne kraje europejskie</li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ samodzielnie wyszukuje informacje dotyczące warunków rozwoju energetyki w swoim regionie</li><li>▶ dokonuje oceny warunków przyrodniczych i pozaprzyrodniczych rozwoju energetyki w swoim regionie</li></ul> |                |
| V. 4.                 | Przemiany przemysłu w Polsce             | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ wymienia przykłady produktów przemysłowych wytwarzanych w Polsce</li><li>▶ wyjaśnia, czym jest przemysł</li><li>▶ na podstawie danych lub wykresu opisuje zmiany wielkości produkcji wybranych towarów w Polsce</li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ dokonuje podziału przemysłu na wydobywczy i przetwórczy</li><li>▶ podaje przykłady zmian, jakie zaszły w polskim przemyśle w ostatnich 30 latach</li></ul>                                                   | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ na podstawie materiałów dokonuje ogólnej charakterystyki sektora przemysłowego w Polsce przed rokiem 1989 oraz obecnie</li><li>▶ określa udział przemysłu w wytwarzaniu PKB w Polsce</li></ul>                    | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ wyjaśnia, na czym polega prywatyzacja i zmiana struktury przemysłu w Polsce</li><li>▶ dyskutuje na temat skutków przemian przemysłu w Polsce, podając rzeczowe argumenty</li></ul>                                                                                                                    | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ wyjaśnia związek pomiędzy poziomem rozwoju przemysłu a ogólnym poziomem rozwoju gospodarczego Polski</li><li>▶ prognozuje przyszłe kierunki przemian przemysłu w Polsce</li></ul>                            |                |
| V. 5.                 | Przemysł zaawansowanych technologii      | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ wyjaśnia pojęcie przemysłu zaawansowanych technologii</li><li>▶ podaje przykłady produktów przemysłu zaawansowanych technologii, które są wykorzystywane w codziennym życiu</li></ul>                                     | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ podaje wybrane cechy przemysłu zaawansowanych technologii</li><li>▶ określa pojęcie, jaką produkty przemysłu zaawansowanych technologii zajmują w Polskim eksporcie</li></ul>                                | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ ocenia poziom innowacyjności polskiej gospodarki na tle innych krajów europejskich</li><li>▶ na podstawie danych porównuje poziom robotyzacji produkcji przemysłowej w Polsce i w innych krajach</li></ul>        | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ wyjaśnia pojęcie klastra przemysłu wysokich technologii</li><li>▶ na wybranych przykładach opisuje zmiany zaawansowanych technologii w Polsce</li></ul>                                                                                                                                               | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ dokonuje pełnej charakterystyki przemysłu wysokich technologii</li><li>▶ podaje przykłady dziedzin naukowych z przemysłem zaawansowanych technologii</li></ul>                                               |                |
| Podsumowanie działu V |                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                      |                |

| Nr     | Temat                                                    | Wymagania                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                   |
|--------|----------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|        |                                                          | ocena dopuszczająca                                                                                                                                                                                                                                           | ocena dostateczna                                                                                                                                                                                                                                                                                  | ocena dobra                                                                                                                                                                                                                                                                                    | ocena bardzo dobra                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | ocena celująca                                                                                                                                                                                                                                    |
| Uczeń  |                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                   |
| VI. 1. | Rola usług w gospodarce Polski                           | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ podaje przykłady firm i zawodów należących do sektora usługowego</li><li>▶ wyjaśnia rolę usług w swoim codziennym życiu</li></ul>                                                                                     | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ podaje przykłady usług materialnych i niematerialnych</li><li>▶ wyjaśnia wpływ usług na działanie przedsiębiorstw</li></ul>                                                                                                                                | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ podaje przykłady wpływu usług na funkcjonowanie rolnictwa i przemysłu</li><li>▶ ocenia własne szanse na podjęcie pracy w przyszłości w sektorze usługowym</li></ul>                                                                                    | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ określa udział usług w wytwarzaniu PKB Polski</li><li>▶ wyjaśnia wpływ dostępności usług na jakość życia mieszkańców</li></ul>                                                                                                                                                             | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ podaje przykłady usług należących do czwartego sektora gospodarki</li><li>▶ ocenia rolę usług należących do czwartego sektora gospodarki dla rozwoju gospodarczego Polski</li></ul>                       |
| VI. 2. | Transport i łączność                                     | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ podaje przykłady środków transportu i środków łączności</li><li>▶ określa wpływ niektórych rodzajów transportu na życie ludzi</li></ul>                                                                               | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ określa wpływ transportu na życie ludzi</li><li>▶ określa wpływ łączności na życie ludzi</li><li>▶ na podstawie danych opisuje zmiany długości tras szybkiego ruchu w Polsce</li></ul>                                                                     | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ porównuje rodzaje warunków przewożonych za pomocą różnych środków transportu</li><li>▶ wymienia zalety różnych środków transportu</li><li>▶ na podstawie danych porównuje zmiany liczby pasażerów porównuje zmiany liczby pasażerów w Polsce</li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ opisuje wpływ łączności na działanie przedsiębiorstw i całej gospodarki</li><li>▶ porównuje zalety transportu samochodowego i kolejowego w przewozie osób i ładunków</li></ul>                                                                                                             | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ przedstawia zalety i wady transportu morskiego i przesyłowego w kontekście zmieniających się okoliczności politycznych w Europie Środkowej i Wschodniej</li></ul>                                         |
| VI. 3. | Wpływ sieci transportowej na lokalizację przedsiębiorstw | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ podaje przykłady przedsiębiorstw, których lokalizacja zależy od bliskości szlaków transportowych</li><li>▶ na podstawie danych porównuje liczby pojazdów poruszających się po różnych klasach dróg w Polsce</li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ wyjaśnia, czym jest centrum logistyczne</li><li>▶ na podstawie map określa zmiany w zagospodarowaniu obszarów położonych w pobliżu ważnych szlaków komunikacyjnych</li><li>▶ wymienia przykłady produktów wytwarzanych w rafinerii ropy naftowej</li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ wyjaśnia korzyści wynikające z lokalizacji przedsiębiorstw w pobliżu szlaków transportowych</li><li>▶ na wybranym przykładzie określa znaczenie dla rozwoju przedsiębiorstw, w tym zakładów przemysłowych</li></ul>                                    | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ identyfikuje związki między przebiegiem autostrad i dróg ekspresowych a lokalizacją przedsiębiorstw przemysłowych, centrów logistycznych i handlowych</li><li>▶ wyjaśnia na przykładach związek pomiędzy transportem morskim a lokalizacją inwestycji przemysłowych i usługowych</li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ na podstawie dostępnych materiałów dokonuje oceny dowolnego obszaru w Polsce pod kątem warunków lokalizacji nowych inwestycji przemysłowych i usługowych ze względu na dostępność komunikacyjną</li></ul> |

| Nr                     | Temat                                           | Wymagania                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                               |
|------------------------|-------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                        |                                                 | ocena dopuszczająca                                                                                                                                                                                                                                                        | ocena dostateczna                                                                                                                                                                                                                                | ocena dobra                                                                                                                                                                                                                                    | ocena bardzo dobra                                                                                                                                                                                                                                                                   | ocena celująca                                                                                                                                                                                                                                |
|                        |                                                 | Uczeń                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                               |
| VI. 4.                 | Możliwości rozwoju polskiej gospodarki morskiej | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ podaje przykłady działalności zaliczanej do gospodarki morskiej</li><li>▶ wskazuje na mapie trzy największe porty morskie w Polsce</li></ul>                                                                                       | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ podaje przyczyny rozwoju energetyki wiatrowej w polskiej wyłącznej strefie ekonomicznej na Morzu Bałtyckim</li></ul>                                                                                     | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ wymienia zalety transportu kontenerowego</li><li>▶ opisuje zmiany wielkości transportu kontenerowego w polskich portach</li></ul>                                                                      | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ określa czynniki wpływające na perspektywy rozwoju polskiego rybostwa i przemysłu stocznioowego</li><li>▶ wyjaśnia czynniki rozwoju przetwórstwa rybnego w Polsce</li></ul>                                                                  | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ dokonuje oceny przyszłych kierunków rozwoju polskiej gospodarki morskiej</li><li>▶ uzasadnia konieczność stosowania zasad zrównoważonego rozwoju w odniesieniu do zasobów Morza Bałtyckiego</li></ul> |
| VI. 5.                 | Walory turystyczne Polski                       | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ podaje kilka przykładów przyrodniczych i kulturowych walorów turystycznych Polski</li><li>▶ rozpoznaje na fotografiach wybrane walory (atrakcje) turystyczne Polski</li></ul>                                                      | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ wyjaśnia, czym jest walor turystyczny</li><li>▶ podaje przykłady walorów turystycznych Polski, które sprzyjają rozwojowi turystyki kwalifikowanej</li></ul>                                              | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ ocenia atrakcyjność walorów turystycznych Polski</li><li>▶ korzysta z różnorodnych źródeł w celu pogłębienia wiedzy na temat wybranych walorów turystycznych</li></ul>                                 | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ proponuje trasę wybieczki tematycznej ukazującej określony typ walorów turystycznych w Polsce</li><li>▶ prezentuje wybrane walory turystyczne Polski, zwracając uwagę na konieczność ich ochrony</li></ul>                                   | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ wymienia ponad dziesięć obiektów położonych w Polsce, które wpisano na listę światowego dziedzictwa UNESCO</li><li>▶ charakteryzuje wybrane obiekty umieszczone na liście UNESCO</li></ul>            |
| VI. 6.                 | Turystyka nad Bałtykiem i w Małopolsce          | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ podaje przykłady walorów turystycznych Półwyspu Bałtyku i Małopolski</li><li>▶ opisuje własne wrażenia z wycieczek turystycznych po Polsce</li><li>▶ na podstawie diagramów opisuje zmiany liczby turystów nad Bałtykiem</li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ wyjaśnia, dlaczego wybrane walory przyrodnicze przyciągają turystów do Małopolski i na Półwyspu Bałtyku</li><li>▶ na podstawie materiałów udowadnia, że Kraków jest turystyczną stolicą Polski</li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ na podstawie mapy tematycznej opisuje różnicowanie liczby udzielonych noclegów w nadbałtyckich gminach</li><li>▶ porównuje atrakcyjność turystyczną wybranych miejsc i obiektów w Małopolsce</li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ dokonuje wieloaspektowej analizy walorów turystycznych Małopolski i Półwyspu Bałtyku</li><li>▶ określa wpływ walorów przyrodniczych Półwyspu Bałtyku oraz dziedzictwa kulturowego Małopolski na rozwój turystyki na tych obszarach</li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ odszukuje informacje dotyczące walorów turystycznych oraz ruchu turystycznego wybranego regionu Polski</li><li>▶ projektuje zarys strategii rozwoju turystyki w tym regionie</li></ul>                |
| Podsumowanie działu VI |                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                               |

| Nr      | Temat                                         | Wymagania                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                              |
|---------|-----------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|         |                                               | Uczeń                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                              |
|         |                                               | ocena dopuszczająca                                                                                                                                                                                          | ocena dostateczna                                                                                                                                                                                                                                                 | ocena dobra                                                                                                                                                                                                       | ocena bardzo dobra                                                                                                                                                                                                                        | ocena celująca                                                                                                                                                                                                                               |
| VII. 1. | Własny region – środowisko przyrodnicze       | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ wskazuje położenie swojego regionu geograficznego na mapie Polski</li><li>▶ na podstawie mapy opisuje położenie oraz sąsiedztwo regionu, w którym mieszka</li></ul>  | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ charakteryzuje wybrane elementy środowiska przyrodniczego regionu na podstawie materiałów, w tym map tematycznych</li></ul>                                                                                               | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ charakteryzuje środowisko przyrodnicze regionu oraz określa jego główne cechy</li><li>▶ przedstawia w dowolnej formie przyrodnicze walory regionu</li></ul>               | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ wyjaśnia zasady wyznaczania regionów geograficznych</li><li>▶ rozpoznaje skąty występujące we własnym regionie</li></ul>                                                                          | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ wykazuje zależności między elementami środowiska geograficznego na podstawie obserwacji terenowych w wybranych miejscach własnego regionu</li></ul>                                                  |
| VII. 2. | Własny region – mieszkańcy i walory kulturowe | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ odróżnia walory kulturowe od walorów przyrodniczych regionu</li><li>▶ podaje przykłady walorów kulturowych regionu (stroje, gwarę, potrawy, tradycje itp.)</li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ opisuje przykłady walorów kulturowych regionu (stroje, gwarę, potrawy, tradycje itp.)</li><li>▶ opisuje rozmieszczenie ludności w regionie</li><li>▶ określa, gdzie w regionie znajdują się siedziby jego władz</li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ przedstawia w dowolnej formie kulturowe walory regionu</li><li>▶ podaje liczbę mieszkańców regionu (województwa)</li></ul>                                                | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ wyjaśnia wybrane procesy demograficzne zachodzące w regionie w odniesieniu do procesów zachodzących w całym kraju (przyrost / ubyttek naturalny, migracje, zmiana struktury społecznej)</li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ prezentuje główne cechy struktury demograficznej ludności i gospodarki regionu na podstawie samodzielnie wyszukanych danych statystycznych i map tematycznych</li></ul>                              |
| VII. 3. | Własny region – dominujące cechy gospodarki   | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ podaje przykłady produktów wytwarzanych w regionie</li><li>▶ określa dominujące kierunki rozwoju gospodarczego regionu</li></ul>                                     | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ na podstawie map tematycznych opisuje rozmieszczenie upraw w regionie</li><li>▶ na podstawie map tematycznych opisuje rozmieszczenie zakładów przemysłowych w regionie</li></ul>                                          | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ określa warunki sprzyjające rozwojowi rolnictwa, przemysłu i usług w regionie</li></ul>                                                                                   | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ określa cechy i kierunki specjalizacji rolnictwa regionu</li><li>▶ podaje przykłady zakładów przemysłowych i ich produktów, z których jest znany region</li></ul>                                 | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ na podstawie wyszukanych informacji prezentuje przemiany gospodarcze regionu</li><li>▶ prognozuje przyszłe kierunki rozwoju regionu</li></ul>                                                        |
| VII. 4. | Wycieczka krajoznawcza po regionie            | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ podaje podstawowe zasady bezpieczeństwa obowiązujące w czasie przygotowania i przeprowadzania wycieczek krajoznawczych</li></ul>                                     | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ dobiera odpowiednią mapę do realizacji wycieczki krajoznawczej w czasie wycieczki</li><li>▶ wykorzystuje mapę do orientacji w terenie</li></ul>                                                                           | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ dostosowuje długość i stopień trudności trasy do możliwości i oczekiwań uczestników wycieczki</li><li>▶ prowadzi dokumentację przebiegu wycieczki krajoznawczej</li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ projektuje trasę wycieczki krajoznawczej po własnym regionie na podstawie wyszukanych źródeł informacji</li><li>▶ po zakończeniu wycieczki porządkuje oraz prezentuje zebrane materiały</li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ pełni rolę przewodnika w czasie wycieczki krajoznawczej</li><li>▶ na podstawie samodzielnie zebranych informacji przekazuje uczestnikom wycieczki wiadomości dotyczące odwiedzanych miejsc</li></ul> |

| Nr                     | Temat                                 | Wymagania                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                            |
|------------------------|---------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                        |                                       | ocena dopuszczająca                                                                                                                                                                                              | ocena dostateczna                                                                                                                                             | ocena dobra                                                                                                                                                                                                                                                    | ocena bardzo dobra                                                                                                                                                                                                                              | ocena celująca                                                                                                                                                                                                                                             |
|                        |                                       | Uczeń                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                            |
| VII. 5.                | Współpraca zagraniczna regionu        | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ podaje przykładowe formy współpracy między regionami</li><li>▶ na podstawie dostępnych materiałów wyjaśnia korzyści płynące ze współpracy międzyregionalnej</li></ul>    | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ podaje korzyści wynikające z zawiązywania związków gmin i powiatów</li><li>▶ wyjaśnia, czym są euroregiony</li></ul>  | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ wyszukuje i prezentuje informacje dotyczące współpracy własnego regionu z innymi regionami, w tym z regionami zagranicznymi</li><li>▶ uzasadnia przesłanki zawiązywania umów partnerskich z innymi regionami</li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ krytycznie ocenia efekty współpracy międzyregionalnej</li><li>▶ przeprowadza prostą analizę zysków i zagrożeń wynikających z naśladowania rozwiązań przyjętych w regionach zagranicznych</li></ul>      | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ proponuje nowe pola i formy współpracy własnego regionu z regionami zagranicznymi</li></ul>                                                                                                                        |
| VII. 6.                | Mała ojczyzna – moje miejsce na Ziemi | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ określa obszar utożsamiany z własną małą ojczyzną jako symboliczną przestrzeń w wymiarze lokalnym</li><li>▶ docenia własną rolę w kształtowaniu małej ojczyzny</li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ przedstawia w dowolnej formie atrakcyjność małej ojczyzny jako miejsca zamieszkania, pracy, nauki, rozrywki</li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ rozpoznaje w terenie główne obiekty charakterystyczne i decydujące o atrakcyjności małej ojczyzny</li></ul>                                                                                                            | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ porównuje zasięg i wielkość swojej małej ojczyzny z małymi ojczyznami członków rodziny czy kolegów</li><li>▶ wyjaśnia przyczyny różnego postrzegania najbliższego otoczenia przez różne osoby</li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>▶ projektuje na podstawie własnych obserwacji terenowych, działania służące zachowaniu walorów środowiska geograficznego (przyrodniczego i kulturowego) oraz poprawie warunków życia lokalnej społeczności</li></ul> |
| Podsumowanie działu VI |                                       |                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                            |

Wymagania edukacyjne są zgodne z podstawą programową ujętą w Rozporządzeniu Ministra Edukacji z dnia 11 marca 2026 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej ... Dz.U.2026 p. 378 ze zm. (zmiana 8 lipca 2026 r. Dz.U.2026 p.958)

*Monika*  
*le Topolka*

Autorzy: Arkadiusz Głowacz, Maria Adamczewska, Barbara Dzieciot-Kurczoba

© Copyright by WSP

